

Studievragen Wittgenstein

1. In paragraaf 185 refereert Wittgenstein aan het voorbeeld dat hij geeft in paragraaf 143. Geef aan de hand van de volgende vragen een korte beschrijving van het taalspel dat hij daar introduceert. Wie zijn de spelers en wat zijn hun rollen? Wat is de eerste fase in het proces van lesgeven en leren? Hoe kan A of B deze fase onder de knie heeft? Hoe kan je toevallige fouten onderscheiden van systematische fouten? Hoe kan A B corrigeren?
2. Wat wordt er getoond in het scenario waar de leerling de serie 996, 998, 1000 vervolgt met 1004, 1008, en 1012? Zou het helpen als de leerling helemaal opnieuw zou beginnen? Had de leerling een fout gemaakt toen hij de serie van 0 tot 1000 schreef?
3. Als B A verkeerd begrijpt — als ze de regel niet in acht neemt — zeggen we dat haar gedrag incorrect is. De algemene vraag is nu: wat bepaalt of een specifiek gedragspatroon (in)correct is? Hoe legt de regel ‘+2’ zijn correcte toepassing vast? In andere woorden: hoe kan betekenis normatief zijn? De concrete vraag van Wittgenstein naar zijn tegenstander wordt dus: hoe kan betekenis normatief zijn als betekenis een speciale mentale act of innerlijk proces is?
  - (a) De leraar probeert bovenstaande vraag te beantwoorden door te zeggen dat de zijn intuïties over wat moet worden gedaan bepalen wat geldt als goed of fout. Wittgenstein wijst dit idee af als misplaatst: het stelt het antwoord op de vraag naar wat (in)correctheid betekent slechts uit. Waarom is dat zo?
  - (b) Een andere mogelijkheid die wordt geopperd, is om de (in)correctheid van een antwoord te laten afhangen van een speciale mentale act of een mentaal proces, namelijk de bedoeling, die de leraar uitvoert als hij de instructie ‘Add two’ uitspreekt. Dit idee is niet heel vruchtbaar, onder andere omdat het aan het probleem voorbij gaat: het zou kunnen zijn dat je aan sommige stappen gedacht hebt, en aan sommige stappen niet. Wat mist hier?
4. Met welk idee is Wittgensteins onderstaande antwoord in tegenspraak?

What is the criterion for the way the formula is meant? It is, for example, the kind of way we always use it, the way we are taught to use it. (PI 190)

5. Paragraaf 198 begint met: “But how can a rule show me what I have to do at this point? Whatever I do is, on some interpretation, in accord with the rule.” Maar interpretaties kunnen correct of incorrect zijn, dus hier schieten we niets mee op. In de tekst staan voorbeelden van correcte en incorrecte interpretaties van ‘tel er 2 bij op’. Schrijf deze op.
6. Wat is het verschil tussen reageren op een regel en een regel volgen? Is het mogelijk om één van beide te doen, zonder het andere ook te doen?
7. Wat is de bron van de paradox die genoemd wordt in paragraaf 201? Wat is Wittgensteins alternatief?
8. Dit deel van 206 bevat een sterke antropologische claim.

Suppose you came as an explorer into an unknown country with a language quite strange to you. In what circumstances would you say that the people there gave orders, understood them, obeyed them, rebelled against them, and so on? The common behaviour of mankind is the system of reference by means of which we interpret an unknown language. (PI 206)

Leg deze claim in je eigen woorden uit. Wat zegt dit over wanneer we kunnen zeggen dat iemand een regel volgt?

9. We kunnen maar beperkte redenen geven waarom we op een bepaalde manier handelen als we een regel volgen, of als we de betekenis van een uitdrukking begrijpen. Betekent dit dat we in zo’n geval niet echt een regel volgen, of dat we de uitdrukking verkeerd begrijpen? Waarom (niet)? Beantwoord deze vraag vanuit de uitleg van begrijpen, betekenis en het volgen van een regel, zoals dat tot zover ontwikkeld is.
10. Wat is een privétaal, volgens Wittgenstein? Wat voor soort zin is deze zin: “Gevoelens zijn privé.” Wat is het punt dat Wittgenstein maakt omtrent dit soort zinnen, en op welke manier is dat in deze context relevant?
11. Wat is de uitkomst van de discussie in §§256–257 omtrent de relatie tussen een zelfgedefinieerde uitdrukking en een gevoel dat daardoor moet worden aangeduid?
12. Wat is precies het probleem met het van een gevoel als referent voor een zelfgekozen teken?
13. In 305 wordt gevraagd: Maar je kunt toch niet ontkennen dat er, bijvoorbeeld bij het herinneren, een innerlijk proces plaatsvindt? Daarop antwoordt Wittgenstein: “Wat geeft je de indruk dat we iets willen ontkennen?” Wat zou die indruk hebben kunnen wekken?
14. Waarvoor is het beeld van de vliegenval (309) een metafoor?